

ה פ צ א ה

מקבלות אותו בזול, לנו הוא עולה ביקור. לכן כדאי לנו לנטרל את הנשק השיגורתי של מדינות ערב על ידי נשק גרעיני משלנו.

אני פוסל דיעה זו מכל וכל.

להכניס נשק גרעיני למרחב — זוהי אחריות נוראה. מי שעושה זאת בקלות־דעת, כאילו מטעמי נוחיות והסכון — יכריח את מדינות ערב להשיג נשק כזה אף הן, בכל מחיר ובכל דרך, מבפנים או מבחוץ.

לחיות מחר תחת איום של פצצה גרעינית ערבית — זהו מחיר יקר מאד בעד עצלנות מחשבתית, שגוען של יוקרה או יתרון מפלגתי.

יש רק גורם אחד המצדיק ייצור גרעיני — החשש הסביר שאחרת נישאר אנחנו מפורזים מול אויב פוטנציאלי החמוש בנשק גרעיני. זהו גורם מכריע — ועימו יש להתמודד.

★ ★ ★

אילו הייתי ראש ממשלת ישראל, הייתי משתמש ברעיון הפירוק האטומי כדי לפתח יוזמת־שלום ישראלית חדשה, רעננה ומעשית.

זוהי הזדמנות מצוינת להכניס חיים ותנועה לגוף הפור ליטי הקפוא של המרחב, לרכז את העמדות הנוקשות.

בקיצור: זוהי הזדמנות לגלגל כדור של שלום, ומי יודע לאן יגיע.

ידוע לנו כי הערכים חוששים מאד מפני פצצה אטומית ישראלית. מן הוויכוח ביניהם, שפורסם ברבים, אנו למדים כי הם בטוחים שתהיה בקרוב פצצה כזאת בידי ישראל. הם חוששים בתוס'לב שישראל תשתמש בה כדי להתפשט בכוח הזרוע ולכבוש שטחים ערביים נוספים למען הנחלשות הציונית. אין להם רצון לייצר פצצות משלהן, בגלל המחיר הכלכלי העצום. גם אין להם כיום רצון לרכוש פצצות ממעצמה זרה, בגלל המחיר המדיני העצום שיידרש, עד כדי איבודן העצמאות המעשית.

פה יש, על כן, מקום ליוזמה מדינית נועזת, בעלת תנופה ומעוף.

אין שמין של ספק בלבי שעל ישראל להציע למדינות ערב, כאמצעות תיווך גלוי, הסכם לפירוק גרעיני של המרחב, תוך פיקוח הדדי יעיל.

הדבר יעמיד את מנהיגי ערב בפני מיבחן קשה. אם ידחו את ההצעה — יקבלו על עצמם אחריות נוראה כלפי עמיהם, יבאישו את ריחם בעולם ויתנו יתרון פסיכולוגי עצום לישראל.

אם יקבלו את ההצעה — יווצרו בפעם הראשונה יחסים גלויים ורשמיים בין ישראל ומדינות ערב. המצור המוחלט יישבר, ונצטרך את הצעד המעשי הראשון בדרך השלום.

כך או אחרת — אין לנו מה להפסיד ביוזמה כזאת. נוכל רק לזכות בה.

★ ★ ★

בכך לא פתרנו עדיין את הבעיה השניה. מנענו ייצור גרעיני ערבי. לא מנענו אפשרות של חדירה פתאומית של נשק גרעיני למרחב מצד סין, למשל.

אפשרות זו קלושה, לכל הדיעות. אך יש להקים בפניה מחסום בטוח ללא־פירצה.

זוהי שאלה בינלאומית — ואיני רואה כל סיבה מדוע לא תעורר אותה ישראל, בגדר אותה יוזמה, כמישור הבינלאומי.

כאן דרוש הסכם רבי־מדינות, בהשתתפות המעצמות האטומיות, בו הן תתחייבנה כולן ביחד — וכל אחת מהן בנפרד! — התחייבות כפולה:

● לספק לישראל נשק גרעיני יעיל ברגע שמסתבר כי מדינה כלשהי סיפקה נשק כזה למדינה מרחבית אחרת.

● להנחית תגמול גרעיני אוטומטי על כל מדינה מרחבית שפתחה בהתקפה גרעינית על רעותה.

ספק רב אם הסכם כזה אפשרי. אך כדאי לנסות — ואין מה להפסיד. אפשר רק לזכות — הרבה.

עד כה היתה עמדת ממשלת ישראל בכל המישור הזה עקרה — שלא לאמר השוואה. היא לקתה באפסות מחשבתית ובקוצר־ראייה מעשי.

אני טוען שאנו מאבדים כאן הזדמנות היסטורית לכונן את השלום ולבסס את הבטחון. הזדמנות זו עדיין קיימת — אך לא לזמן רב.

ותיקבענה דרכים יעילות לפיקוח הדדי סביר, תימנע סכנת הייצור העצמי. הפרת ההסכם תתגלה לבטח, בעוד מועד, כך שישראל תוכל — ותספיק — לקדם את פני הרעה ולהקדים את היריב בייצור נשק משלה.

זהו הצד הקל יותר של הבעיה. הצד השני קשה הרבה יותר.

ייצור מקומי של נשק גרעיני אורך הרבה שנים. אך קבלתו מידו צד שלישי אינה אורכת זמן. בצורה זו יכולה פצצה אטומית להופיע במרחב בן לילה.

השאלה היא: מי עלול לספק למצריים, למשל, פצצה גרעינית מוכנה?

אפשר להניח בדאואת כי ארצות־הברית לא תעשה כן. אפשר להניח באותה ודאית כי ברית־המועצות לא תעשה זאת, אלא אם כן כבר יהיה מצוי נשק גרעיני בידי ישראל.

אפשר לסמוך, בעניין זה, גם על בריטניה וצרפת.

אך נשארית התעלומה הגדולה של סין. לסין יש פוטנציאל גרעיני מפותח מאד, "סופיסטיקייטד"

לפני שנים בריטיים, צרפתיים ואחרים קובעים במאמרים סנסציוניים כי הפצצה הישראלית כבר קיימת, או שתהיה קיימת בעתיד הקרוב. הם שואלים את עצמם בקול רם מה יהיה אם, וכאשר, ולמחרת היום.

בעולם הערבי החל ויכוח רבתי על הפצצה הישראלית, בהשתתפות הדוברים המרכזיים של קאהיר ודמשק. הם הסכימו ביניהם כי לישראל תהיה פצצת־אטום יעילה תוך שלוש שנים, והם מתרחמים בששף־קצף מה לעשות עד אז. ולאחר מכן, ואיך ישפיע הדבר על חזון הדור, כגון שיחרור פלסטין.

נידמה שהכל הוגים בפצצה זו — זולת הישראליים עצמם.

★ ★ ★

בישראל אין איש דן בגלוי בבעיה זו, וזולת החוגים הדוגלים בפירוק המרחב מנשק גרעיני.

חוגים אלה הם מצומצמים, ולא תמיד הציגו כולם בגישה רצינית וכוללת לבעיה.

הבעיה האטומית אינה בעיה בפני עצמה. כל נסיון להציגה בתור שכזו, מביא מראש למבוי סתום.

מוטב לאמר: אין בעיה אטומית. יש בעיה של ישראל בעידן האטום. ישנה הבעיה הכללית של מלחמת ישראל ערב, המשתקפת יתה בראי הפוטנציאל האטומי.

אין זו בעיה מופשטת. זוהי בעיה מוחשית ביותר, הכפופה לנסיבות הזמן והמקום.

לכן, אף שדיברנו על כך לא־מעט בעבר, שומה עלינו לחשוב על כך מחדש, במציאות של ימים אלה, בנסיבות של ראשית 1966.

במציאות זו:

האם יש מקום לפירוץ המרחב מנשק גרעיני?

האם הדבר אפשרי, כמדיניות רואלית?

האם הדבר רצוי, מבחינת האינטרס המדיני והצבאי של ישראל?

★ ★ ★

לפני כמה חודשים היתה לי ההזדמנות הבלתי־רגילה לשוחח על כך עם אחד מגדולי המדינאים בעולם, שהוא גם רודף־שלום מושבע, גם אורח־העולם וגם ידיד ישראל.

איני רשאי לגלות את שמו, כי השיחה היתה סודית. אך המנחש רשאי לנחש:

שאלתי, בפשטות רבה:

"אדוני, אילו היית אתה ראש ממשלת־ישראלי, האם היית דוגל כמדיניות של פירוק אטומי מרחבי?"

אמסור כהן את תמצית דבריו:

אילו הייתי אחראי לבטחון מדינת ישראל, לא הייתי יכול לקבל על עצמי את הסיכון הקסן ביותר במישור זה.

זהו עניין של חיים או מות, ולכן מותר לקבל בחשבון רק דברים שהם ודאיים. לא די בסבירות של 99% — דרושה ודאות של 100%.

אסור לישראל להישאר ללא נשק גרעיני, אלא אם כן יש בטחון אבסולוטי שגם בידי אויב פוטנציאלי לא יהיה נשק גרעיני.

★ ★ ★

יויב פוטנציאלי יכול להשיג נשק באחת משתי דרכים:

● ייצור עצמי.

● קבלתו מדי מעצמה גרעינית.

את הדרך הראשונה אפשר לחסום על ידי הסכם של פירוק, תוך פיקוח הדדי יעיל. אי־אפשר לייצר נשק גרעיני באופן סודי. הייצור מחייב מיתקנים גדולים מאד ובולטים מאד.

מיתקנים אלה מתגלים בנקל עוד זמן רב לפני שמגיע שרב הייצור.

לכן, אם יסכימו מדינות ערב לפירוק גרעיני מרחבי,

פירוק או פראוזה?

הרבה יותר מכפי שחשבו תחילה. לפי שעה אין זה מתקבל על הדעת שסין תספק נשק כזה למצריים או לסוריה — אך אין גם בטחון של 100% שהדבר אינו אפשרי מחר או מחרתיים.

כנגד אפשרות זו, יש רק אלטרנטיבה אחת לייצור פצצה ישראלית: עריבה מוחלטת מידי המעצמות הגרעיניות בפני התקפה גרעינית.

כלומר:

עריבה מוחשית, מעשית, מצד ארצות־הברית ו/או ברית־המועצות שכל התקפה גרעינית על ישראל תיחשב כהתקפה גרעינית עליהן, ותביא אוטומטית תגמול גרעיני על המדינה התוקפת.

האם מוכן מישהו לתת לישראל עריבה כזאת?

★ ★ ★

יד כאן דברי האיש (בניסוח שלי, כמוכן, כי לא רשמתי את הדברים בעת השיחה).

אני מוכן לקבלם כל־שונם.

מה נובע מהם?

ישנה דיעה שעל ישראל לייצור נשק גרעיני בלי כל קשר למעשיו ולאפשרויותיו של האויב הפוטנציאלי.

דיעה זו מבוססת על ההנחה שאיננו מסוגלים, או שלא כדאי לנו, להתחרות במדינות ערב בנשק שיגורתי. הן